

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข และหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ยังกำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการศึกษา การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้ มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาและการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกให้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 3 – 8)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ยอมรับการบริหาร โดยใช้ระบบประกันคุณภาพมากกว่า ระบบการควบคุมคุณภาพ อย่างในอดีตที่เคยผ่านมา เนื่องจากระบบการควบคุมคุณภาพ มุ่งแก้ไขปัญหาลงจากเกิดการสูญเสียหรือมีความผิดพลาดขึ้นแล้ว แต่ระบบการประกันคุณภาพ มุ่งเน้นการป้องกัน โดยสร้างวิธีการที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นตั้งแต่แรกให้มากที่สุด เพื่อลดโอกาสที่ผลผลิตจะไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จากแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 10 (พ.ศ. 2550 -2554) ของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ ทุกระดับ โดยมีกรอบความคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ตั้งแต่กระบวนการบริหาร โรงเรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศติดตามผล เพื่อให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จสูงสุดและมีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 1-3) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศมีจุดหมายที่จะมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ซึ่งกระบวนการนิเทศภายในถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำพาการศึกษาไปสู่ความสำเร็จอย่างมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 3)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในอาชีพ มีเป้าหมายให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพและได้รับสวัสดิการมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยได้กำหนดมาตรการไว้ข้อหนึ่งว่า มีระบบติดตาม นิเทศช่วยเหลือครูในการปฏิบัติงานและได้กำหนดนโยบายการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาโดยยึดหลักการนิเทศอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง และมีคุณภาพ หลักการปฏิบัติถือเป็นนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจากแนวคิดที่ว่า คุณภาพการศึกษาจะเกิดขึ้นประกอบไปด้วยกระบวนการที่สำคัญ 3 ประการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารทุกระดับถือเป็นภารกิจและหน้าที่ในการปฏิบัติและสนับสนุนให้มีการนิเทศการศึกษา บุคลากรทุกฝ่ายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือโดยมีความคาดหวังว่าผลการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษาทุกแห่งได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ครูและบุคลากรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนจากการสอนเนื้อหา มาเป็นการสอนให้เกิดการเรียนรู้และนักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพ ทั้งนี้ให้สถานศึกษาดำเนินการนิเทศในสถานศึกษา กำหนดจุดพัฒนาสถานศึกษา บุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาตามเป้าหมาย โดยรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนและประสานการปฏิบัติงานร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตเพื่อแสวงหาเทคนิควิธีการและนวัตกรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546 : 47 - 48)

โรงเรียนวังยาวศึกษาวิทย์ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 3 เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 203 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 105 คน มีผู้บริหารจำนวน 2 คน ครู จำนวน 17 คน จากการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสองของสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามหลักสูตร คุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาได้เสนอแนะกระบวนการนิเทศ การเรียนการสอนเป็นแนวทางหนึ่ง

ในการพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2550 : 11)

จากข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการงานวิชาการ ผู้วิจัยในฐานะหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและเจ้าหน้าที่วิชาการ มีหน้าที่และภารกิจหลักในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน จึงนำเอากระบวนการนิเทศภายใน มาใช้ในการพัฒนาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนวังยาวศึกษาวิทย์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน และปัญหากระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนวังยาวศึกษาวิทย์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นอย่างไร
2. กระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนวังยาวศึกษาวิทย์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีผลเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหากระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนวังยาวศึกษาวิทย์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาผลการนิเทศภายใน โรงเรียนวังยาวศึกษาวิทย์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

- 1.1.1 ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียน
- 1.1.2 ครูโรงเรียนวังยาวศึกษาวิทย์ จำนวน 17 คน
- 1.1.3 นักเรียนโรงเรียนวังยาวศึกษาวิทย์ จำนวน 308 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ โรงเรียน

1.2.2 ครูโรงเรียนวังยาวศึกษาวิทย์ จำนวน 17 คน

1.2.3 นักเรียนโรงเรียนวังยาวศึกษาวิทย์ จำนวน 170 คน

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608)

2. กรอบเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2550 : 8)

3. กรอบการนิเทศ

กรอบการนิเทศได้ยึดกระบวนการนิเทศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 27) เป็นกรอบการนิเทศโดยแบ่งได้ 4 ชั้น ดังนี้

3.1 การวางแผนการนิเทศภายใน

3.2 การดำเนินการนิเทศภายใน

3.3 การติดตามและประเมินผลการนิเทศภายใน

3.4 การสรุปและรายงานผลการดำเนินการนิเทศภายใน

4. ระยะเวลาในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูผู้สอนรายวิชาต่างๆ ในการนิเทศการสอน การนิเทศแผนการจัดการเรียนรู้ การนิเทศสื่อการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น กำหนดเป็นขั้นตอนการนิเทศไว้ 4 ชั้น คือ

1.1 การวางแผนการนิเทศภายใน หมายถึง การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของบุคลากรในโรงเรียน มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย รูปแบบ วิธีการ และเครื่องมือในการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศไว้อย่างชัดเจนและครอบคลุม และมีการให้ความรู้และสร้างเจตคติที่ดีแก่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศให้เข้าใจตรงกัน

1.2 การดำเนินการนิเทศภายใน หมายถึง การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ตามแผนที่กำหนดไว้เป็นลำดับขั้นก่อนหลังอย่างชัดเจน ตั้งแต่การศึกษารูปภาพปัจจุบัน ปัญหา วิเคราะห์ และกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา การเตรียมเครื่องมือการนิเทศ การส่งเสริมให้ ข้าราชการและกำลังใจ สังเกตการสอนเยี่ยมชั้นเรียน สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก

1.3 การติดตามและประเมินผลการนิเทศภายใน หมายถึง ขั้นตอนการติดตามผล การปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนด มีอุปสรรคและควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพดีขึ้น และเพื่อนำข้อมูลจากการติดตามผล การปฏิบัติงานนั้นมาวางแผนการทำงานใหม่ มีการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ โดยคำนึงถึงความต้องการ ความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน

1.4 การสรุปและรายงานผลการดำเนินการนิเทศภายใน หมายถึง การนำผลการ ประเมินมาสรุปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีการจัดทำรายงานการสรุปและ เผยแพร่ผลการนิเทศภายใน

2. กระบวนการนิเทศภายใน หมายถึง ขั้นตอน กลยุทธ์ที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนา ปรับปรุง ประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้สูงขึ้น โดยความร่วมมือของบุคลากรทั้งหมดภายในโรงเรียน จำแนกเป็น

2.1 การนิเทศการสอน หมายถึง การสังเกตกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน ของครูผู้สอน โดยสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ การปกครองชั้นเรียน และการจัดบรรยากาศ ในชั้นเรียน และประเมินผลการเรียน เพื่อให้ได้รายละเอียดที่ครบถ้วนแล้วสะท้อนกลับ ไปยังครูผู้สอนเพื่อปรับปรุงและพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอน ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2.2 การนิเทศแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การตรวจสอบความพร้อม ด้านการเตรียมการสอน โดยการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งเป็นการตรวจสอบ รายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ สื่อการเรียนรู้ เทคนิควิธีการ และการวัดผลประเมินผล ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้นั้นสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครบถ้วน แล้วสะท้อนกลับ ไปยังครูผู้สอน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 การนิเทศการใช้สื่อการเรียนรู้ หมายถึง การตรวจสอบความพร้อมของครูผู้สอน ในการเตรียมสื่อการเรียนรู้ และวิธีการใช้สื่อประกอบระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ได้รายละเอียดที่ครบถ้วน แล้วสะท้อนกลับ ไปยังครูผู้สอนเพื่อปรับปรุงและพัฒนา

สื่อการเรียนรู้ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

3. ครู หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง ที่ปฏิบัติหน้าที่สอน
ในโรงเรียนวังยาวศึกษาวิทย์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนวังยาวศึกษาวิทย์
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2552

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารและคณะกรรมการบริหาร โรงเรียนใช้เป็นแนวทาง
ในการบริหารจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. เป็นสารสนเทศสำหรับ โรงเรียนและหน่วยงานอื่นนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนา
การจัดการเรียนการสอนของ โรงเรียนและหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY